Valeriu D. Cotea

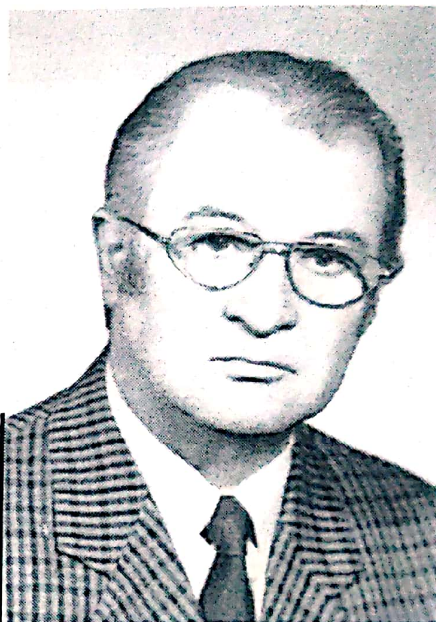
PROFILURI
ÎN TIMP

Extras

Editura Cantes
Iaşi 2002

Profesor dr. VIOREL IULIAN PEŞTEAN la 65 de ani

Datele biografice şi opera prof. dr. Viorel-Iulian Peştean sunt emblematice pentru a defini statura intelectuală a omului de cultură din Transilvania.

S-a născut în comuna Livada judeţul Someş (în prezent Cluj), într-o familie de români. A fost botezat şi înregistrat în actele vremii la 31 octombrie 1936. Tatăl său, Iulian Peştean, ţăran viguros, îndrăgostit de pământ, harnic, avea ceva atât din tăria oamenilor de pe acele meleaguri cât şi din statornica bună-cuviinţă a românului. Fără şansa de a fi făcut studii înalte, avea şi se mândrea oarecum cu şcoala vieţii. Cu măsura bunei cuviinţe menţionate, nu se amesteca printre „domni", dar ţinea cu tot dinadinsul că băiatul lui să beneficieze de lumina cărţii de care nu avusese parte. De mama sa, Maria Peştean, născută Bărbos, nu avea cum să-şi amintească, deoarece a trecut în eternitate când el avea doar doi ani. Cu aceeaşi tristeţe vorbeşte şi de evenimentele sumbre pe care le-a trăit la începutul celui de al doilea Război Mondial, când localitatea copilăriei sale cu întreaga parte de Nord a Transilvaniei a trecut sub stăpânire ungurească. Îi place în schimb, să evoce cu însufleţire pe bunici, care l-au crescut şi ocrotit. Nu poate uita nicicând ce-i spunea bunica-mamă: „Dragul Bunii, noi nu avem ţară, aşteptăm să vină fraţii noştri români".

Cu această nădejde este trimis, în 1943, la Şcoala primară din sat, unde se preda în limba maghiară, deşi din cei 300 de locuitori români şi două familii de unguri, şi acelea corcite, nu vorbea nimeni ungureşte, aşa după cum învăţătoarea, cu suflet uscat şi rece, „nu ştia o boabă româneşte". După revenirea localităţii la patria mumă a avut norocul, după propria-i mărturisire, să-l aibă ca dascăl pe un mare învăţător, Grigore Ţopan, bun, blând, modest, de o ţinută intelectuală şi morală pilduitoare, care vorbea o frumoasă limbă

română. Un loc aparte în amintirile sale îl ocupă de asemenea învăţătorul Ioachim Cira, pensionar pe atunci, în a cărui casă, situată vizavi de cea a părinţuilor lui, era primit cu multă căldură. În familia acestuia a avut posibilitatea să asculte arii din operele lui Verdi, simfonii de Schubert ş.a. Aici a auzit de marii cântăreţi români, Petru Ştefănescu-Goangă, George Folescu ş.a., sau despre străluciţii actori Constantin Tănase, George Vraca ş.a.

Îşi aminteşte cu recunoştinţă cât de mult a contribuit această familie la formarea sa intelectuală. Datorită ei a făcut cunoştinţă cu povestirile lui Creangă, cu clasici ai literaturii universale ca Tolstoi, Balzac, Dostoievski, a învăţat să recite din poeziile lui Eminescu, Coşbuc ş.a. Avea atât de multe şi bune cărţi această bibliotecă a învăţătorului Ioachim Cira încât oamenii locului o numeau „sufletul satului".

Vorbeşte cu drag de Şcoala Normală din Gherla, o continuare a tipului vechi de şcoală pentru pregătirea învăţătorilor (Şcoală de Preparandie) caracteristică secolului al XIX-lea. Trăgându-se din ţărani atât prin sânge cât şi prin suflet şi dorind să ajungă „domn" la pâinea lui cât mai repede, familia îl înscrie în 1947 la Şcoala din Gherla, devenită prin reforma învăţământului din 1948 Şcoala Pedagogică de Băieţi, pe care o absolvă cu note foarte bune, în 1954. Trecerea prin această şcoală a rămas pentru el un episod frumos, plin de alese amintiri. Acei ani în care şi-a ţesut visurile tinereţii, l-au marcat profund, căci pe lângă unele aspecte mai puţin plăcute, datorate acelei perioade de tristă amintire, s-a bucurat de un corp profesoral care, chiar în acele condiţii, a căutat să-i lege pe ei, viitorii învăţători, de sufletul ţăranului român. Evocă admirativ şi recunoscător ţinuta morală, darul formativ, măiestria şi pasiunea pe care le puneau în lecţii, eminenţii profesori Ioan-Apostol Popescu, Gherghe Brehar, Dimitrie Irimescu, Octavian Măhălean şi mulţi alţii.

În toamna anului 1954 se înscrie la Facultatea de Agronomie de la Cluj, în baza diplomei de merit de la absolvirea *şcolii pedagogice*. Trăia cu ideea că devenind inginer agronom ar putea să-şi aducă un obol mai substanţial pentru ridicarea „vieţii de la ţară", de care era statornic legat. În cei cinci ani şi jumătate cât au durat studiile a avut şansa să audieze cursurile unor străluciţi profesori, care, nu numai că au contribuit la formarea lui profesională, dar au şi reuşit să-i strecoare în suflet acea conştiinţă necesară oricărui specialist. În această privinţă îi plăcea să afirme că îi datorează mult profesorului Vasile Velican, membru corespondent al Academiei Române, mândrindu-se de altfel că l-a avut conducător ştiinţific la doctoratul susţinut în anul 1969.

Având suficientă încredere în posibilităţile sale profesionale şi beneficiind şi de propunerea-invitaţie a inginerului Desideriu Torje, Preşedintele Comisiei de Stat pentru Încercarea Soiurilor, consimte bucuros să fie numit în 1960 Şef de Centru pentru Încercarea Soiurilor din Comuna Albeşti Judeţul Botoşani, unde îşi desfăşoară activitatea până în anul 1972. Priceput în a găsi

punţi de legătură cu staţiunile de cercetări agricole din Moldova, sprijinit îndeaproape de magistrul său profesorul Vasile Velican şi având iscusinţa de a folosi cele mai eficace mijloace în vederea îndeplinirii scopului pentru care Centrul a fost înfiinţat, Viorel Peştean reuşeşte ca într-un termen relativ scurt să fie (re)cunoscut ca un pasionat şi valoros cercetător.

Stimulat însă de o mai veche chemare sufletească, având speranţa că poate fi mai potrivit să lucreze în învăţământ şi răspunzând solicitării făcută de prof. dr. N. Cerchez, director la acea vreme la Liceul Agricol Podu Iloaiei, este încadrat, în toamna anului 1972, profesor de Agrofitotehnie la Liceul susamintit. Aici funcţionează până în anul 2001, îndeplinind şi funcţia de director pe o durată de aproape zece ani (1991-2001).

Venind la Botoşani în anul 1960, iar la Iaşi în 1972, unde îşi are în prezent domiciliul, poate că e legitim să ne întrebăm în care loc Viorel Peştean se simte de fapt „la el acasă": în Transilvania, ce îl copleşeşte cu amintirile copilăriei şi visurile tinereţii şi unde de altfel s-a şi format, sau în Moldova unde s-a împlinit şi trăieşte de mai bine de 40 de ani? În anul 1958 când era student la Cluj şi a vizitat Iaşul nu s-a gândit nici o clipă că va reveni şi se va stabili, pentru cea mai mare parte a vieţii, în acest „dulce târg al Iaşului". După cum în prezent cred că nu se mai gândeşte să se reîntoarcă pe plaiurile natale someşene.

Ardelean prin origine şi moldovean prin adopţie, Prof. dr. Viorel Peştean se poate mândri cu înfăptuiri unanim apreciate. Indiferent de specificul celor două instituţii în care a lucrat şi de funcţiile pe care le-a îndeplinit, reliefăm că o bună parte din activitatea sa şi-a canalizat-o **în direcţia cercetării ştiinţifice**. Din cele peste 80 de lucrări, referate, comunicări, articole, broşuri şi cărţi, elaborate în decursul anilor, spaţiul rezervat acestui material permite să desprindem şi să prezentăm doar numai o parte, considerată ca mai semnificativă.

În broşura intitulată „*Soiuri noi de cereale şi plante tehnice*", unde sunt redate sintetic rezultatele cercetărilor întreprinse la Albeşti-Botoşani, în perioada 1960-1971, sunt prezentate puncte de vedere interesante şi recomandări utile pentru practica agricolă. De altfel, e bine să menţionăm că parte din cercetările sale în această direcţie au fost incluse în monografia „*Cultura Porumbului în Moldova*".

Pertinente şi preţuite sunt şi cercetările cu privire la „*Unele aspecte ale germinării şi răsăririi grâului de toamnă în condiţii de secetă*" înmănunchiate într-un articol publicat în revista „*Probleme agricole*" din 1964.

O altă lucrare reprezentativă şi de pionerat în domeniu este cea intitulată „*Corelaţia dintre unii factori ecologici şi componentele de producţie la grâul de toamnă în condiţiile Depresiunii Jijiei Bahluiului*" (1970).

Un studiu a cărui noutate se află formulată în însuşi titlul său este *„Procesul fecundării multiple la floarea -soarelui şi importanţa ştiinţifică şi practică a acestuia"*.

O problemă ce a frământat minţile multor cercetători a fost şi cea cu privire la *„Efectul unor lucrări de grăbire a maturării porumbului"* (1986), studiu recenzat în revista sovietică „Referativnii jurnal".

Interesantă prin natura informaţiei mi se pare lucrarea *„Influenţa nivelării arăturii adânci de toamnă asupra densităţii şi producţiei la sfecla de zahăr, in de ulei şi coriandru"* (1966) citată, comentată şi mult apreciată de marele agronom Irimia Staicu în tratatul său intitulat „Agrotehnica" (1966).

Esenţiale pentru ştiinţa şi practica agricolă sunt şi cercetările întreprinse, alături de F. Canţâr şi C. Leonte, asupra şofrănelului (Carthamus tinctorius) cultivat în zona Moldovei. Rezultatele acestor cercetări s-au bucurat de un bun ecou, dovadă fiind invitaţia primită de la chinezi pentru a participa la A VI-a Conferinţă Internaţională pentru Şofrănel, organizată de Institutul Botanic din Beijing.

Însemnătatea lucrărilor susmenţionate şi a altora similare rezidă şi în aceea că multe din ele figurează în bibliografia unor manuale, cursuri, monografii şi tratate de specialitate elaborate şi/sau coordonate de mari personalităţi ştiinţifice ale domeniului, ca de exemplu Irimie Staicu, Gheorghe Bâlteanu ş.a.

O lucrare de suflet, consistentă, întemeiată pe o cercetare de profunzime şi plină de informaţii, este cea intitulată *Haralamb Vasiliu - omul şi opera*, editată la Iaşi în 1995. Citind-o, îţi dai seama că statura unei înalte personalităţi poate fi evaluată cu adevărat numai prin înfăptuirile care-i pot supravieţui. Deşi salutată ca fiind de certă valoare, pe nedrept cartea nu s-a bucurat de un răsunet pe măsură. Aceasta s-a datorat, pesemne, neapartenenţei autorului (transilvănean prin origine) la şcoala creată şi păstorită de Haralamb Vasiliu. Menţionez acest fapt întrucât am auzit voci care spuneau că lucrarea s-ar fi cuvenit să fie scrisă de un moldovean format şi hrănit profesional la luminile şcolii ieşene, şi nu la a celei clujene. Cum însă ideea şi realizarea acestei monografii, (re)cunoscută ca singulară, exemplară şi pe măsura acestei inconfundabile personalităţi, aparţine lui Viorel Peştean se înţelege că, vrând-nevrând, numele lui şi nu al altuia rămâne, deocamdată, asociat de cel al lui Haralamb Vasiliu.

În cartea *„Oameni de seamă ai ştiinţei agricole româneşti"* editată până în prezent în două volume (I-1997 cu 310 pag. şi II-2000 cu 413 pag.) Viorel Peştean prezintă viaţa şi opera a 90 de personalităţi. Dintre acestea unele aparţin secolului al XIX-lea, altele se suprapun parţial şi în cel de al XX-lea, pentru ca în volumul al III-lea, aflat în fază de şantier, să penetreze cu ele şi în secolul al XXI-lea. La fiecare personalitate, pe lângă ultimele date

biografice, autorul a creionat, nu fără reuşită, portretul fizic, profesional, intelectual şi moral, insistând asupra contribuţiilor aduse de fiecare la dezvoltarea ştiinţei domeniului căruia i s-a consacrat. Cartea este scrisă dintr-un simţ al datoriei faţă de memoria marilor înaintaşi, pe care autorul a ţinut să-i găzduiscă în sufletul şi gândul celor care le urmează. Consider, de asemenea, că a avut în vedere şi partea utilitară, deoarece la mulţi dintre ei nu se mai ştia decât cel mult anul naşterii şi cel al morţii. Munca a fost enormă şi de durată (aproape 30 de ani) întrucât, acolo unde au lipsit surse bibliografice, a trebuit să se recurgă la materiale originale. Cu unii, dintre contemporani bineînţeles, a fost chiar necesar să stea de vorbă. Considerată ca unicat, cartea a fost premiată de Academia Română în anul 1999.

Activitatea didactică pe parcursul celor aproape treizeci de ani la Liceul (Grupul Şcolar) Agricol Podu Iloaiei a fost deosebit de rodnică. Succesele repurtate, constant şi unanim recunoscute, s-au datorat vocaţiei sale, instrucţiei pedagogice primită la Şcoala Normală şi pregătirii cu grijă a lecţiilor ce urmau a fi predate. Nu rareori l-am auzit că „elementul cheie în reuşita învăţământului pare să fie pregătirea profesională a personalului didactic". La toate acestea, mai ales în cazul liceelor, trebuie adăugată şi dragostea lui faţă de ţăranul român, căruia îi datorăm „pâinea noastră cea de toate zilele", şi îndeosebi faţă de odraslele acestuia, trimise pentru a învăţa cum se poate obţine şi asigura o pâine mai mare, mai bună şi mai albă.

Din aceste considerente apreciem că pentru profesorul Viorel Peştean munca cu elevii nu era doar o obligaţie profesională, ci, mai mult, o chemare, o pasiune. Partizan al ideii că „numai cu cartea nu faci mare lucru, dacă cele învăţate nu se probează şi prin fapte", el a înfiinţat şi dotat câteva laboratoare de profil (Agrofitotehnie, Pedologie), organizând în paralel, şi câmpuri didactico-experimentale, în care elevii să-şi poată arăta iscusinţa în efectuarea unor lucrări pe care le reclamă un proces tehnologic cu specific agricol.

Dar Viorel Peştean a fost şi este nu numai un remarcabil profesor practicant la catedră, ci el s-a ridicat şi în sfere mai înalte, ale generalizării şi teoretizării experienţelor de învăţământ. Dintre lucrările publicate în acest domeniu, socotim a fi o încununare a activităţii sale didactice lucrarea *„Metodica predării disciplinelor de specialitate agronomică"*, publicată în 1983, având un volum de peste 300 de pagini, din care mai mult de 1/4 au fost scrise de Viorel Peştean. Elaborată sub coordonarea profesorului Nicolae Cerchez, în colaborare cu I. Balog şi P. Boţiş, amintita carte a marcat o etapă distinctă în „pedagogizarea" învăţământului agricol românesc. Urmând o orientare pedagogică modernă, a căror reprezentanţi de frunte sunt în străinătate L. Hainaut şi G. de Landsheere, iar în România G. Văideanu, autorii au aplicat, pentru prima dată în ţara noastră, în organizartea procesului instructiv-educativ agricol, o serie de tehnici cu totul noi. Dintre acestea, au reţinut

atenţia personalului didactic de specialitate agronomică din învăţământul preuniversitar, în mod deosebit, următoarele: centrarea activităţii instructiv-educative pe obiective, proiectarea didactică, evaluarea didactică etc.

Orientatrea procesului instructiv-educativ agricol în raport cu obiective (cognitive, psihomotorii şi afective) clar definite, constituie o tehnică remarcabilă, într-o lume caracterizată printr-o „explozie informaţională" şi printr-o accelerată „perisabilitate a informaţiilor". Prin această tehnică se realizează trecerea de la un învăţământ agricol cu tendinţe „enciclopedice", la centrarea procesului instructiv-educativ pe obiective, definite în cadrul unor coordonate concrete, precise, care să-i confere funcţionalitate socială certă, sporind gradul de utilitate a cunoştinţelor operaţionale la discipline agronomice ca „metodologie şi climatologie agricolă", „pedagogie", „ameliorarea şi producerea de seminţe" etc.

Activităţile didactice care formează, alături de tematica ştiinţifică, conţinutul fiecărei lecţii, s-au dovedit, în experienţa zilnică a profesorului de ştiinţe agricole, a fi mult mai complexe decât „citirea unui conţinut din manual, cu cinci minute înainte de a intra la oră". Specialiştii au demonstrat că este nevoie de o adevărată „strategie didactică" pentru a realiza asigurarea completă a tuturor funcţiilor sociale ale unei lecţii. Ori, o asemenea strategie se poate adopta numai ca rezultat al unui proces de proiectare didactică, în cadrul căruia să se structureze conţinutul ştiinţific în acord cu obiective operaţionale şi în care să fie implicate sistematic mijloace de învăţământ (adecvate conţinutului tematic, nivelului claselor de elevi şi principiilor de funcţionare a diferitelor categorii de receptori umani), să fie puse în valoare diferite metode de învăţământ eficiente, corespunzătoare mijloacelor didactice, să fie fructificate raţional efectele unei anumite dinamici a structurii clasei pe parcursul lecţiei etc. Aderând sincer la asemenea principii, Viorel Peştean a contribuit şi el la elaborarea de metode de proiectare didactice, care au servit la generaţii de profesori de specialitate din şcolile agricole, contribuind astfel la modernizarea învăţământului agricol românesc, într-o perioadă în care, în unele şcoli, încă se mai citea sau, în cel mai bun caz, „se recita lecţia din manual".

Cel mai controversat subiect al zilelor noastre este incontestabil, în plan didactic, rezultatul procesului instructiv-educativ. Se pun probleme: cât din succesele/iscusinţele pregătirii la o anumită disciplină se datorează profesorului şi cât elevului? ; cât conţinut ştiinţific, din cunoştinţele, priceperile şi deprinderile asimilate de elev, poate fi cotat cu 10 sau cu 9 şi cât cu 4 sau 3 ? Astăzi, în lume, dar şi la noi, au fost înregistrate progrese substanţiale pe linia evaluării didactice. În contextul lucrării *„Metodica..."*, Viorel Peştean a adus contribuţii notabile în cadrul disciplinelor agronomice de care s-a ocupat pe linia procedeelor de evaluare obiectivă. Modelele prezentate de el au fost adoptate de numeroşi profesori de specialitate agronomi, contribuind şi în

acest fel la restrângerea ariei „subiectivităţii" în aprecierea nivelului de pregătire şcolară, la efortul de „obiectivare" a evaluărilor didactice.

Prin conţinutul său, „*Metodica...*" a marcat la acea vreme, trecerea către o nouă etapă în dezvoltarea ştiinţelor aplicate ale educaţiei, anume către „Didactica agronomică", ramură care avea să înregistreze progrese remarcabile la sfârşitul ultimului deceniu al secolului trecut. Incontestabil, numele profesorului Viorel Peştean s-a înscris definitiv printre cei care şi-au adus o contribuţie însemnată la „pregătirea terenului pentru noua disciplină, situată la graniţa dintre ştiinţele agronomice şi ştiinţele educaţiei".

Calitatea de **manager** şi-a dovedit-o cu succes în perioada 1991-2001, când a îndeplinit funcţia de director al Grupului Şcolar. Reuşind să stăpânească o astfel de muncă, la fel ca şi pe cea de profesor, Viorel Peştean devine în scurt timp unul dintre cei mai valoroşi directori ai învăţământului preuniversitar agricol din ţară. Ca director a ştiut să rămână cu acelaşi minunat ataşament şi constantă afecţiune faţă de elevi. Nu a împiedicat iniţiativele frumoase ale profesorilor sau elevilor, ba chiar a ieşit în întâmpinarea lor. Nu-i plăcea să amâne rezolvarea problemelor pentru un permanent „mâine". Nu accepta imixtiuni din afară în procesul de învăţământ al şcolii cu alte motivaţii decât cele profesionale. A militat ca profesorii să se pregătească permanent în concordanţă cu noile schimbări curriculare, emblematice pentru modernizarea şcolii agricole. Câteodată straniu, dar în permanenţă controlat, a ştiut cât şi când să fie îngăduitor, judeca cu înţelegere chiar şi pe cei „cu caracterul în două luntri". Dar cel mai important, după aprecierea mea, e că a ştiut să doteze şcoala şi să-i asigure în pasul vremii funcţionarea în concordanţă cu nevoile şi specificul pentru care a fost creată. Dintre reuşitele notabile înregistrate pe această linie se amintesc: echipamente informatice performante, seturi de maşini agricole, achiziţii de noi suprafeţe de terenuri agricole, organizarea şi exploatarea bazei materiale a fermei şcoală în baza indicilor optimi de funcţionalitate didactică dar şi tehnologici şi economici.

În fine, ştiinţa şi practica agricolă românească datorează lui Viorel Peştean, amplasarea în faţa clădirii principale a Liceului Agricol Podu-Iloaiei a unui monument în bronz, ce-l înfăţişează pe ctitorul învăţământului universitar agricol de la Iaşi (1907) şi Chişinău (1934) Haralamb Vasiliu, omagiu, odinioară imposibil de realizat, după cum azi e imposibil de ocolit. Într-un articol intitulat „*Un monument al recunoştinţei*" apărut în revista Cronica nr. 1 din ianuarie 2000, cercetătorul Constantin C. Grigorescu semnala, în acest sens, cu deplină îndreptăţire, că „*Realizarea monumentului Haralamb Vasiliu este, fără îndoială, un act de cultură. El atestă că iniţiatorul - prof. dr. Viorel Iulian Peştean, directorul Grupului Şcolar Podu-Iloaiei- este înzestrat cu simţul perenităţii şi continuităţii istorice*".

Strădaniile şi reuşitele prof. dr. ing. Viorel Peştean s-au bucurat de-a lungul timpului de bine meritate recunoaşteri oficiale, iar parte din ele au fost onorate cu distincţii dintre care se impun atenţiei „Premiul Academiei Române „Gheorghe Ionescu Siseşti", „Diploma de Onoare" a judeţului Botoşani, „Diploma de Excelenţă" a Societăţii Inginerilor Horticultori din România ş.a.

Cum timpul nu cunoaşte excepţia, a trecut nemilos şi peste existenţa stimatului nostru coleg Viorel-Iulian Peştean, prinzându-l în valul celor care, prin vârstă, trebuie să părăsească scena. Nu cred însă că Viorel Peştean şi-a terminat rolul, deoarece el face parte dintre cei a căror muncă, a căror operă se confundă cu biografia, şi biografia lui continuă. La cei 65 de ani pe care i-a împlinit, îi urăm iubitului nostru coleg viaţă lungă şi puterea de a-şi perpetua bucuria muncii cu care a ştiut să dea sens vieţii proprii şi să răspundă cu supra de măsură exigenţelor domeniului căruia s-a dăruit, dincolo de asprele încercări care nu l-au cruţat.

Rev. *Cercetări agronomice în Moldova*, vol. 1-2 (119), Iaşi, 2002

